

**Тоні Ентоні
Анжела Літл**

**ПРИБОРКАННЯ
ТИГРА**

Переклала з англійської
Євгенія Кривулько

Олександрія
ЕЗДРА
2008

First published 2004 by Authentic Media
9 Holdom Avenue, Bletchley, Milton Keynes,
Bucks, MK1 1QR, UK
Copyright © 2004 Tony Anthony and Angela Little

Ентоні Т.

Приборкання тигра /Пер. з англ. Є. Кривулько. – Олександрія: Ездра, 2008. – 216с.

ISBN 966-8182-76-1

Це правдива розповідь про життя колишнього триразового чемпіону світу з кунг-фу Тоні Ентоні. Перебуваючи на вершині своєї майстерності, самовпевнений і владний Тоні швидко йшов вгору по кар'єрних сходах. Перемоги над суперниками, гроші, впливове оточення – все складалося якнайкраще. Та сталася трагедія, що перетворила учня «шляху просвітлення» на жорстоку, безжальну людину... Але він зміг піднятися до Христа із глибин пекла сумнозвісної Центральної в'язниці Нікосії. Його шлях не був легким, але Господь являв Свою милість, підтримував його і сповнив любов'ю затьмарене ненавистю та люттю серце чоловіка, докорінно змінивши його життя.

ВСІ ПРАВА ЗАХИЩЕНІ ЗАКОНАМИ ПРО АВТОРСЬКІ ПРАВА. Ця книга, цілком чи частково, не може бути відтворена ніякими засобами, включаючи електронні, механічні, фотографічні, звуковідтворюючі, комп'ютерні, чи будь-якими іншими засобами передачі інформації, які існують на момент її видання або можуть бути винайдені в майбутньому без відповідного письмового дозволу видавця.

ISBN 1-86024-481-5 (англ.)

ISBN 966-8182-76-1 (укр.)

© **Т. Ентоні, А. Літл (англ.)**

© **Видавництво «Ездра», 2008 (укр.)**

ПОСВЯТА

Цю книгу я присвячую Майклу Райту, який вивів мене із духовної пустелі та продовжує виводити інших.

Приборкання тигра, то перемога над драконом.

Китайська приказка

«І бачив я ангола, що сховався із неба, що мав ключа від безодні, і кайдани великі в руці своїй.

І схопив він змія, вужа стародавнього, що диявол він і сатана, і зв'язав його на тисячу років,— та й кинув його до безодні, і замкнув його, і печатку над ним поклав, щоб народи не зводив уже...»

Об'явлення 20:1-3

Подяка

Ця книга описує мій довгий та тернистий шлях до віри в Бога та тих багатьох людей, які відіграли при цьому велику роль.

Перш за все, висловлюю подяку своїй дружині Сарі за її мудрість. Вона — мій найкращий друг, вірна підтримка та справедливий критик. Вона з посмішкою вносить рівновагу в глибоко задовольняюче, але іноді емоційно виснажливе служіння. Також я вдячний моїм синам Етану та Джейкобу, які кажуть мені: «Тату, ми так сумуємо за тобою, коли ти їдеш», і коли я повертаюсь додому нагадують мені про те, що татусі існують для того, щоб гратися зі своїми дітьми, розповідати їм цікаві історії, цілувати та обіймати їх.

Ця книга не побачила б світу без твердого посвячення Анжели Літл — найкращого співавтора, з тих, що можна бажати. З моменту нашої першої зустрічі ми постійно підтримували стосунки і її ентузіазм щодо цього проекту був непохитним та гідний наслідування. Спасибі тобі, що прийняла цей проект та довела його до кінця. Дякую за розуміння того, якою людиною я був та якою став.

Дякую Філу, чоловікові Анжели за його підтримку та підбадьорення, а також її сину Семюелю, який так щедро пожертвував своїм часом, проведеним із матусею. Я вдячний багатьом друзям та родині, які підтримували Анжелу під час здійснення цього проекту. Особлива подяка Гордону та Дороті Літл, Тоні та Лінді Сміт, а також Крісу та Лінді Макінтайр за всю вашу практичну допомогу та підтримку.

Дякую Малкольмові Дауну та команді видавництва «Аутентик Паблішинг» за ваш ентузіазм, сміливість та віру в здійсненні цього проекту.

Дякую Раді директорів, яка продовжувала скеровувати мене в моєму служінні: Робу Ленду, Мартіну Іді, Сарі Ентоні, Девіду Коулмену, Девіду Доїлу, Патріку Рассел-Моту, Тіні Мей, Джейн Крістіан та Люкові Добсону.

Висловлюю подяку своїм наставникам: Джорджу Верверу, Стівену Гембері, Гвіну Джордану, Девіду Чедвіку та Полу Вілкоксу, чия підтримка та мудрість скеровували та збагачували моє життя та працю.

І насамкінець, дякую Вам, читачу. Дякую за те, що знайшли час прочитати мою історію.

Тоні Ентоні

Розділ 1

Шейна Ді Суза було важко впізнати. Охоронці підняли його з підлоги камери й поклали спотворене тіло на брудні носі. Він був побитий, порізаний, згвалтований та повністю знищений. Калюжі крові перетворилися на великі пурпурові плями на холодному бетоні.

Результат тортур повільно рухався темним коридором, бо його несли до медичного крила. Невелика група чоловіків віддалялася. Ми всі знали, хто був винним в нападі на молодого хлопця зі Шрі-Ланки. Але мовчали. Працівникам в'язниці було байдуже. «На одного злочинця менше», як вони звали нас у крилі Б — філакіменос. Скоро це місце займе хтось інший. Нападника не розшукуватимуть і не каратимуть. Моєму другові марно чекати справедливості.

То був ще один звичайний день у центральній в'язниці Нікосії. У ній було зібрано жалюгідну суміш людських пороків: убивці, наркодилери та контрабандисти, гангстери, кривдники дітей, крадії, гвалтівники, терористи та шахраї. Тут, у смердючому вінегреті в'язниці Кіпру, змішалися найжорстокіші з людей та останні невдахи.

Існувало багато правил, але вони були встановлені не адміністрацією. Кожен із нас жив згідно кодексу жорстокості, що був необхідний для самозбереження. Завжди необхідно було перебувати напоготові, бо тут кожен стояв сам за себе. Кров часто проливалася з найменшого приводу. Але, попри це, ми з Шейном мали щось спільне. Коли ж я побачив, що з ним трапилося, всередині мене запалав темний та небезпечний гнів.

Аль Капоне, чи Алькапоні, як називали його греки, був огидним типом. Ніхто не знав, як його звали насправді. Він був одним із тих

ненормальних, схиблених на злочинах. Суди не піклувалися про те, щоб направляти подібних людей до божевільень, а просто розміщували серед нас. Алькапоні був справжнім виродком. Він був дикуном та одинаком із Кіпру, який ледве володів своєю рідною мовою. Його було посаджено до в'язниці за вбивство та численні зґвалтування. То був справжній психопат. У той час, як більшість із нас присвячували час наркотикам та дрібним крадіжкам (переважно цигарок та шоколаду, бо це була основна форма розрахунків), а іноді виготовленням ремісничих виробів, Алькапоні займався тим, що калічив та гвалтував інших в'язнів. Він був засуджений на довічне ув'язнення, і перетворював життя всіх нас на пекло.

У той день, коли з Шейном так жорстоко обійшлися, я заприсягнувся, що помщуся за будь-яку ціну. Алькапоні був вищий за мене на добрі 30 сантиметрів. Він накачував м'язи, і його руки були завтовшки з мої стегна, але я знав, що можу здолати його. Я знав, що можу вбити його голими руками, та змусити страждати за кожний удар, за кожний мерзенний, брудний вчинок, за кожну краплю Шейнової крові.

В наступні дні над в'язницею нависло мовчазне очікування. Всі знали про мій намір дістати Алькапоні. Йому не позаздриш. Я лише вичікував слушного моменту. З того часу минуло два тижні, і з кожним днем зростає мій гнів. Я плекав у голові плани помсти, щоб потім змусити його страждати. Просто вбити цього негідника було б недостатньо. Я змушу його благати про помилування перед тим, як відправлю до пекла. Свого часу я був чемпіоном з кунг-фу міжнародного класу, а тому міг знищити його, розірвати на мільйони шматків. Мені було легко подолати Алькапоні голими руками, але тими днями я часто мав при собі лезо. Так само робила й більшість в'язнів. Ми відламували шматочки леза від своїх бритв й носили під язиком чи в інших місцях, де їх було важко знайти. Хоча це не надто вже й турбувало охоронців. Дехто з них отримував насолоду від садизму, а інші просто закривали очі на те, що відбувалося у в'язниці. Що їх цікавило насправді, так це те, чи в'язня порізали, чи зґвалтували, тримаючи лезо біля горла?

Несподівано мене притисли до стіни, і голос Алькапоні пролунав у темряві порожнього коридору. Я розгнівався на себе за те, що мене

впіймали зненацька, але мої вени наповнював адреналін. Нарешті прийшов мій час розібратись із цим демоном.

Він натиснув на мене всією вагою свого величезного тіла обличчям до обличчя, і я відчув огидний сморід його подиху. Мені в горло тисло лезо, готове перерізати мою яремну вену. Раптом я схопив його брудне обличчя своєю вільною лівою рукою й притиснув великим пальцем очну ямку, готовий вичавити око. Я швидко прорахував свої рухи і між нами зав'язалася боротьба. Я знав, що отримаю небезпечний для життя поріз, але мені було байдуже. Мені вже все байдуже. Я міг загинути сам, але спершу мав вбити його.

Я жадав його крові. Я міг легко вибити його око, перш ніж зубами відірву вуха. Усередені мене кипів гнів, але зненацька я відчув ще щось. У запалі цих солодких секунд я раптом відчув, що відбувається ще одна, більш глибока боротьба. Вона не мала відношення до Алькапоні, це стосувалося мене. Було таке відчуття, наче якась нова свідомість послаблювала укорінені інстинкти, що зробили з мене бойового воїна, яким я був. Доки я намагався сконцентрувати свою увагу на вусі Алькапоні, в моїй голові з'явилася картина того, про що я читав лише цього ранку. Людина, яку несправедливо зарештували, друг, що захистив його, відтявши вуха служнику обвинувачувача. Вуха Алькапоні було за якихось пару сантиметрів від моїх зубів.

— Давай, Тоні, кусай. Ти швидкий, ти зможеш,— проговорив голос мого інстинкту.

— Ні, хвилиночку... хто з мечем прийде, від меча й загине... та звідки ж ці думки?

— Давай, хлопче, зроби це! Чого ти чекаєш?

Конфлікт всередині мене зростає, і я відчув, як вільна рука Алькапоні сьгає мого паха. Його тваринний рев пролунав поривчисто, крізь його гнілі зуби, коли мої пальці поглинули в його обличчя, тягнучи та рвучи шкіру. Я знову почув голос.

— Та давай вже, невже ти збираєшся дозволити йому порізати та згвалтувати тебе, як це трапилося з Шейном?

Що мене стримувало? Я не знав цього, але продовжував міцно тримати цю тварину, залишаючись притиснутим до стіни, та щось стримувало мене від наступних дій. Всередині відбувалася внутрішня боротьба, що тривала лише мить, доки крапля поту не стекла з обличчя Алькапоні, і було таке відчуття, наче час зупинився. Це була

суперечка, що мала відношення до всього мого життя та кидала виклик кожній клітині мого єства — того, ким я став.

Я знав, який із голосів має перемогти. Але що буде потім? Чи міг я дозволити спотворити себе так само, як мого товариша? І чи міг я дійсно довіряти цій новій свідомості, цьому новому голосові, що був таким переконливим, таким упевненим? Раптом із моїх вуст злетіли слова. Вони пролунали спокійно, чітко та авторитетно. Алькапоні володів лише грецькою, але в ту мить я говорив англійською. Проговорюючи слова, я послабив захват і став чекати.

Наступної миті я відчув, як тіло Алькапоні здригнулося від шоку. Він затремтів і по його липкій шкірі побігли мурашки. Його затьмарені очі сповнилися жаху, і я приготувався до нападу. Несподівано моє тіло напружилося, бо він послабив свій захват. Ми стояли усе ще дуже близько одне до одного, дивлячись у вічі. Тоді, за мить, він повернувся, і втік. Він мав вигляд одержимого, біжучи і для захисту обхопивши голову руками. Його крик, від якого кров холола в жилах, відбивався від бетонних стін і все долітав до мене, доки він зникав у темряві.

Я намацав своє горло, й витяг лезо зі своєї шкіри. Від Алькапоні не залишилося й сліду.

Розділ 2

Мені було чотири роки, коли до нашого дому завітав незнайомець. Доти до нас ніхто не приходив, і тому, почувши дзвінок у двері, я схвильовано завмер на верхній сходинці. Мій батько дозволив чоловікові увійти, і провів його у вітальню. Той чужинець, так само як і моя мати, був китайцем. Я прослизнув униз, щоб зазирнути в кімнату крізь напіввідчинені двері. Вони розмовляли досить тихо, і тому мені не вдалося почути, про що мова. Зі своєї схованки я бачив обличчя незнайомця. Вираз його був грізним.

— Заходь, Антонію,— погукала мене мама. Я був обережним і, не дивлячись на незнайомця, швидесенько прошмигнув повз нього, намагаючись заховатися за татом. Мама простягнула руку й підвела мене до себе. Не знаючи, що робити, я подивився на тата, але той не зводив очей із каміну. Батько блимав очима так, неначе туди щось потрапило і заважало.

Несподівано незнайомець узяв мене за зап'ястя. Я спробував вирватися, але він міцно тримав мене, а мати подивилась на мене так, як робила це, коли хотіла, щоб я заспокоївся. Вона дала незнайомцеві невелику торбину, і перш ніж я щось збагнув, ми опинилися на дворі, прокладаючи шлях стежинкою крізь сад. Мої батьки залишилися вдома.

Я мало що пам'ятаю про ту подорож. Незнайомець не розмовляв зі мною, і тому я не мав жодного уявлення про те, куди він мене везе. Коли ми опинилися в аеропорту, мене заповонили змішані почуття страху та хвилювання. Ця подорож могла б стати чудовою пригодою, але щось тут було не так. Чужинець, як і раніше, не розмовляв зі мною, навіть тоді, коли ми розпочали посадку на літак. Час минав, і мені ставало дедалі страшніше. Здавалося, що політ був нескінченним. Напевно,

мама з татом невдовзі прийдуть. Ми повернемося собі додому. Усе буде гаразд. Проте я не знав, що цей літак прямував до Китаю.

У чотирирічному віці мені було важко зрозуміти труднощі батьківського життя. Але от що я добре знав, так це ненависть матері. Сидячи в тому літаку, все, що я міг робити, так це думати про те, що вона гнівається на мене. Що я зробив не так цього разу? Я знав, що зруйнував життя моєї матері. Вона мені так сказала. Мама завжди гнівалася на мене.

За деякий час до появи незнайомця трапився випадок, якого я ніяк не міг забути. Ми переїхали зі своєї маленької квартири у Вест Енді до великого будинку в Еджвері, що був розташований на північний захід від Лондона. Мені той будинок здавався просто велетенським, і я пам'ятаю, як верещав від радощів, гасаючи по ньому з однієї кімнати до іншої. Мама з татом придбали велике нове ліжко і я стрибав на ньому, падаючи обличчям донизу на м'якеньку нову пухову ковдру. Раптом забігла мама.

— Негайно припини це, ти, дурне дитя, — вигукнула вона, давши мені ляпаса. Підійшовши до нічного столика, вона взяла до рук велике дзеркало і почала розглядати себе, витягуючи підборіддя, потім підфарбовувала губи, причепуривши повіки так, як це вона робила завжди. Я поповз, щоб швидше злізти з ліжка, але, поспішаючи, втратив рівновагу, й зненацька полетів униз. Я не зміг стриматися, й засміявся.

Перш ніж я зрозумів, що трапилося, вона вже стояла наді мною. Навколо мене щось ламалося, тріщало, а мати, голосно лаючись, почала мене проклинати. Мою голову протнув раптовий і сильний біль.

— Ти, ідіотська дитино, що я тобі сказала? — ошаленіло кричала вона. — Ти тільки подивися на себе!

Вона демонстративно вийшла з кімнати, гуркнувши за собою дверима. Я чомусь не міг навіть поворухнутися. Рама віддзеркала міцно скувала мої плечі, а шматки гострого скла різали шию та обличчя. З ран текла кров, і коли, скорчившись від агонії, я спробував витягти гострий уламок зі своєї щоки, кровотеча стала сильнішою.

Раптом, прокинувшись, я збагнув, що ми вже виходимо з літака. Де це ми? Я хотів було протерти очі, але зрозумів, що незнайомиць все ще тримає мене за зап'ястя. Мені хотілося плакати. Я чув голоси

навколо себе, але не міг зрозуміти жодного слова. Люди кричали, але їхні голоси були пронизливими й дивними. Я відчув, як мене охоплює страх та сум'яття. Хто цей чоловік? Куди він привіз мене? Навколо човгали люди з валізами, тацями та пакунками, але цей аеропорт не був схожим на той, з якого ми почали свою подорож. Повітря було важким від цигаркового диму та якихось інших незнайомих запахів. Охоплений дрімотою, я почав плакати, глибоко схлипуючи та задихаючись.

— Т-с-с-с! — промовив незнайомец, і вхопив мене ще міцніше, так що я відчув його нігті під своєю шкірою. Мій плач швидко потону в болю та мовчазному страху. Чоловік смикнув мене знову і цього разу ми опинились на свіжому повітрі. Був вечір. Саме цієї хвилини я збагнув, що перебуватиму дуже і дуже далеко від свого дому.

Як наляканий кролик, я розглядав місцевість, сподіваючись побачити маму й тата. Люди, яких я бачив, носили дивний одяг. Було шумно від криків та гавкання собак, також я побачив чоловіка з кліткою в руках, в якій сиділи птахи. Ми зупинилися. Переді мною стояв худорлявий чоловік, одягнений у чорну шовкову сорочку із широкими рукавами та високим комірцем. Пізніше я дізнався, що то був мій дідусь. Але тоді нас ніхто не познайомив. Ані посмішки, ані привітання. Мене брутально запхали у його візок, запряжений кіньми. Він клацнув язиком і ми вирушили в темряву.

Залишивши аеропорт позаду, я побачив дивні тіні від дерев та звірів, що рухалися навколо у сутінках. Мені було страшно і нудно від смороду, що наповнював повітря. (Пізніше з'ясувалося, що то було мило з лілій, яким користувався мій дідусь. Воно дуже поширене серед китайців, і відоме завдяки своїм антисептичним властивостям, але його огидний запах завжди викликав у мене нудоту.) Цьому смороду судилося стати запахом моєї параної.

Здавалося, що подорож ніколи не скінчиться. Коли ж ми нарешті зупинилися, було вже так темно, що хоч око виколи. Я ледве міг розпізнати тіні місцевості, але відчув, що біля воріт стояла група жінок. Можливо, вони чекали саме на нас. Я не сподобався жінкам, і одразу відчув це. Але що я зробив не так? Мій розум продовжував повертатися до матері. Зі зневагою та звуками, схожими на каркання ворон, усі жінки, крім однієї, порозходилися геть. То була Джоу-Мо — моя бабуся.

Усередині будинку мене трясло від холоду. Досі зі мною так ніхто й не заговорив. Я хотів було запитати, де я, але коли спробував це зробити, побачив у відповідь палець, прикладений до вуст і швидко: «Т-с-с-с!». Мені було чотири роки, і я був зовсім сам у ворожому світі, що лякав мене.

Будинок мав дуже дивний вигляд. Я був шокований, коли раптом ціла стіна пересунулась з місця на місце. Жінка провела мене до ліжка в куточку. Воно було зовсім не схожим на те, що я мав удома: бамбукові палички на хиткому каркасі. Ліжко скрипіло, коли я залазив на нього, й колело мою шкіру, коли я ворухився. Мене накрили тонким мусліновим простиралом, але я обгорнув ним свої плечі і, підібгавши колінця під живіт, тихо проплакав, аж доки не заснув. За наступні дні та тижні мені довелося навчитися швидко вгамовувати сльози.

Кожен день починався дуже рано, між четвертою та п'ятою годинами. Дідусь (Лоу-Сі, так мені наказали його називати, бо це означало «пан» або «вчитель») заходив до моєї кімнати і бив мене по голові своєю бамбуковою палицею, аби розбудити. Швидко я привчився вставати раніше, ніж почую його кроки. Я турбувався про те, щоб прокидатися ще до появи діда і бути готовим привітати його. Але він бив мене у будь-якому випадку. Побиття Лоу-Сі були жорстокими. Але минали дні й тижні, і я при звичався до них, хоч терпіти побітти завжди було важко. Лоу-Сі використовував свіжі бамбукові гілки і бив мене по вухах, часто — до крові. Дуже рідко мені пояснювали причину покарання. Дід дав мені прізвисько Лоу-Хен-Кіло, що означало «Маленький іноземний диявол». Його особистим завданням було «вбити з мене круглоокість».

Оскільки я був єдиним онуком у своїх дідуся та бабусі, до мене могло б бути й зовсім інакше ставлення. У Китаї хлопчиків вважають за тих, хто приносить успіх родині, і ставляться до них здебільшого як до «маленьких принців». Їх пестять і люблять до безтями як батьки, так і дідусі з бабусями. Але проблема полягала в тому, що моя мати вийшла заміж за чужинця-італійця, який народився та виріс в Англії. Вона осоромила родину і мені здавалося, що я маю заплатити за це.

Щоранку я зазвичай слідував за Лоу-Сі на двір, де він починав робити ранкову зарядку. По кілька годин я тремтів від холоду, одягнений лише в свою блаженську муслінову одіж, але не смів відвести своїх очей від

нього. Мене огортав страх від однієї думки про покарання. Лише на мить я інколи відводив погляд, аби роздивитися дах та верхівки стін. Вони були прикрашені досить дивними речами: драконами, феніксами, літаючими кіньми, єдинорогами та людиною, що їде верхи на курці.

Спочатку я міг тільки спостерігати за дивними рухами, що робив Лоу-Сі. Він змушував мене стояти дуже рівно і глибоко дихати, вдихаючи через ніс і видихаючи ротом. Це була втомлююча процедура, від якої залякав розум. Минали тижні, й оскільки я почав розуміти дідусеву мову, він пояснив, що його рухи називаються «тай-ші», що є фундаментальним для занять кунг-фу.

Я швидко збагнув, що мій дідусь був великим майстром цього стародавнього бойового мистецтва. Усі на селі поважали його. Тому й наш будинок був найгарнішим в окрузі. Мені здавалося, що він був трохи схожим на храм, що стояв на схилі.

Я не багато знаю про своє сімейне дерево, але мені відомо, що мій дідусь був родом із Північного Китаю. Він утік звідти в Кантон, аби його обминули варварство та звірство японського вторгнення, що тривало до 1940-х років. Лоу-Сі народився у родині Су, прямих нащадків Гонг-Су, який був одним з так званої «Святої П'ятірки», і пережили знищення першочинного монастиря Шао-Лінь у 1768-му році, який існував при династії Ман-Шу. Гонг-Су був змушений переховуватися і продовжував практикувати кунг-фу. Його знання передавалися з покоління в покоління і дійшли до мого діда, Чанг-Лінг-Су.

Оскільки мій дід був шаолінським ченцем, він дуже пишався своїм п'ятсотлітнім насліддям. Залишивши храм після навчання, він став сам розвивати свій особистий стиль та навчати шляхам кунг-фу. Дуже швидко він став вельми поважним Великим Майстром. Але оскільки він не мав сина, це означало, що рід Су припинить своє існування. Я був неочікуваним та небажаним учнем для нього. Можливо, саме з цієї причини він підводив мене до найжорсткіших крайнощів навчання. Тому що я був «напівкруглооким», то мав багато чого доводити. За роки, що чекали ще на мене попереду, Лоу-Сі відкриє мені таємниці та скарби цього давнього мистецтва. Я стану дуже дисциплінованим, дійсно освіченим учнем і непереможним воїном.

Аби стати справжнім учнем бойових мистецтв, важливо прийняти й весь кодекс того життя, що не схожий ні на що з того, що існує

в західному світі. Його коріння сягають засад духовної дисципліни та практики даосизму. Згідно з ученням бойового мистецтва, батьком кунг-фу був індійський чернець Бодхидхарма. Серед китайців він відомий як Та-Мо. Легенда розповідає про те, що він залишив свій монастир в Індії та поширив своє вчення про Будду по всьому Китаю на початку VI ст. після Р.Х. Подорожуючи горами Північного Китаю, він зупинився в монастирі під назвою Шао-Лінь. Шао-Лінь означає «молоде дерево», таке, що може витримати сильні вітри та урагани, бо гнучке й може хилитися й гоїдатися під натиском вітру.

Та-Мо вимагав, щоб учні були дисциплінованими в шляхах медитації та постійному пошуку просвітлення, але побачив, що ченці постійно засинають під час медитацій. Він збагнув, що їхні тіла були слабкими та кволими, і тому розробив серію вправ, пояснюючи:

«Хоча вчення Будди й існує для душі, але тіло й душа — нероздільні. Тому я дам вам метод, завдяки якому ви зможете розвивати в собі достатньо енергії для того, щоб увійти в присутність Будди».

Ці вправи були комплексом, що слугував як форма рухливої медитації. Також це були високоефективні бойові рухи, що допомагали ченцям захищатися від бандитів під час подорожі з монастиря в монастир. Але попри це, найбільшою турботою Та-Мо було не просто набуття фізичної сили, але розвиток внутрішньої енергії «Ші», що найближче до контексту перекладається як «дихання», «дух» та «життєва сила».

Саме розвиток «Ші» — серцевина даосистського мистецтва, включаючи бойове мистецтво, філософію та зцілення. Ті ранні роки, коли я годинами тренувався і вдосконалював свою майстерність дихати, мали стати основою чогось надзвичайно могутнього.

Одного дня Лоу-Сі вдягнув мене в помаранчевий одяг й повів до місцевого храму Шао-Лінь. Ми йшли нескінченними сходами, що вели до воріт храму, а небо над нами було яскраво-блакитним. По дорозі до входу я відчув незвичні солодкі запахи, що плавали в повітрі.

— Це ароматизовані палички та вишневий цвіт, — пояснив Лоу-Сі. — Ми використовуємо їх як дар на знак нашої поваги до Будди.

Я покірливо слідував за ним, коли він запалив кілька свічок від нашого імені.

— Їх цілющий аромат допомагає заспокоїти розум,— пояснив він. — Коли йдеш шляхом просвітлення, то стаєш подібним до диму від фіміама, що підіймається до небес.

Доки мій учитель вів мене до затишного місця, аби розпочати медитацію, я не міг утриматись від погляду на ченців, що відточували бойові вправи.

— Вони зв'язали свої стопи та нижню частину ніг жгутами,— сказав Лоу-Сі, помітивши мою зацікавленість. — Це для того, щоб мати силу та захист, відпрацьовуючи удари ногами.

Я дивився на ченців, сильно дивуючись швидкості та силі їхніх ударів.

— Вони вивчають стиль журавля, це одна з традиційних систем ведення бою,— пояснив Лоу-Сі.

Я уважно слухав історію, яку він розповідав:

— Одного дня ченець побачив, як б'ються журавель і мавпа. Здавалося, що мавпа поламає птаха на дві частини, однак той був набагато обережнішим від неї. Птах махав крилами та клював мавпу, доки великий звір не втік. Зверни увагу на граційність їхніх рухів,— повчав Лоу-Сі,— сильний далекобійний удар, а також позицію на одній нозі. Подивися, як складені їхні руки,— неначе дзьоб журавля.

У міру навчання, я також оволодів стилем журавля та інших систем кунг-фу. Це китайське бойове мистецтво нараховує понад 1 500 стилів. Наслідування тварин — класична та найдавніша практика шаолінського кунг-фу. Мій учитель навчив мене тому, що людина, яка слабша за тварину, покладається на свій розум, щоб вижити. Але, щоб посправжньому зімітувати рухи та мислення певної тварини, треба відшліфувати фізичне мистецтво завмирання та швидкості, спостереження та реакції, впевненого руху та миттєвої атаки.

— А зараз сконцентруйся!

Миттєво моя увага відволіклася від учнів.

— Сконцентруй свою увагу на цьому полум'ї,— звернувся до мене Лоу-Сі, поставивши перед мною палаючу свічку. — Перенеси себе в середину вогню й очисти свій розум. А тепер дихай.

Ми проводили довгі години у храмі, дивлячись на полум'я свічки. Мені хотілось заплющити очі, але коли вони тяжчали, я відчував удар бамбукової палиці на своєму обличчі. Лоу-Сі бив мене завжди,

коли вважав, що я втрачаю концентрацію. Мета цих довгих годин медитації полягала в тому, щоб відчутти зв'язок з Ші. Мене вчили, що все, що відбувається — результат негативних та позитивних космічних сил «Інь» та «Янь», досягнути гармонії яких можна за допомогою вивчення Ші. У людському тілі Ші найкраще розуміти, як потік енергії. Учні Дао вірять в те, що Ші керує м'язовими рухами, процесом дихання, регулюванням серцебиття та функціонуванням нервової системи.

— Коли ти зможеш повністю гармонізувати Ші в тілі та дусі, ти досягнеш просвітлення та внутрішнього миру. Ти відкриєш в собі силу, що здається надприродною, — вчив мене Лоу-Сі. — Використання Ші життєво важливе для мистецтва кунг-фу, — продовжував він. — Воно надає плавності.

Він опустив свою руку в маленький глечик із водою, а потім тримав на повітрі, доки на ній не сформувалася крапля і не стекла на пучку пальця.

— Одна крапля води. Сама по собі вона легка та безсила. Але що на землі може протистати силі цунамі? Його люті хвилі мають силу, що руйнує землю та переборює все, що зустрічається на його шляху. Хлопче, навчись контролювати Ші. Поринь у її космічну енергію, і ти також матимеш силу, що набагато перевищує твою природну силу.

З роками настанови Лоу-Сі щодо Ші стали більш зрозумілими для мене. Я збагнув, що це має бути «бог усередині», який стане корінням моєї сили. Керуючи енергією свого тіла за допомогою Ші, я міг розбивати цеглини голими руками й робити ще дивовижніші речі. Також вона дала мені підвищене відчуття свідомості, до форми крапки, коли я міг у темряві відчувати рухи супротивника й витримувати сильний біль, перерозподіляючи його по своєму тілу.

Усе моє життя в Китаї було тісно пов'язане з вивченням кунг-фу. Як новонаверненого, мене змушували робити найбільш принизливу та важку роботу порівняно з утримуванням і нашого будинку і храму разом узятих. Увесь цей час Лоу-Сі готував моє тіло до початку серйозного навчання. Найперший із досвідів, що він мені показав, було занурення рук у кошик із піском. Годинами я робив це під його пильним спостереженням, доки мої руки не почали боліти та кровоточити. Через кілька тижнів моя шкіра огрубіла так, що я перестав відчувати біль.

Потім Лоу-Сі запропонував мені кошик із маленькими камінцями і процес повторився. Кожні кілька днів він додавав усе більше каміння, доки я не набув великої сили своїх рук, занурюючи їх в гострі валуни, не маючи ані порізів, ані мозолів.

Одним із моїх головних завдань було доглядати худобу. Мої дідусь та бабуся мали рисові поля, а також тримали курей, кіз, корів та коня. Мене зазвичай залишали працювати самого, і я почувався в безпеці, подалі від бруталного побиття Лоу-Сі. Тут, серед тварин, я міг поділитися болем, що відчував від занять та ненавистю, яку відчував до діда.

Ще одним жаданим полегшенням були для мене походеньки на ринок із моєю бабусею. Я мав носити важкі ноші, але це було краще, ніж безжалінне побиття з боку вчителя. Ринок був гамірним та яскравим місцем. Люди торгувалися й голосно розмовляли один з одним, перекрикуючи навіть гомін будиночків ма-джонг. Тут було чимало тварин у клітках: собаки, качки, птахи, кролики, рептилії й безліч різновидів дивних риб на великих дерев'яних возах. Я тримався поруч із бабусею, боячись, щоб мене не помітив власник рептилій. Він був дуже старим та згорбленим, з тонкою сивою бородою, тоненькими вусами та обличчям, зморщеним, немовби сухий чорнослив. Він мав довгі жовті нігті, що стирчали з його зморщених пальців, й користувався своїм гостро заточеним нігтем великого пальця для того, щоб перерізати горлянки черепах, яких він продавав. У нього в асортименті були всі різновиди комах та змії: живих, мертвих, засушених та опудал.

Аптека була ще одним джерелом жахливих вражень. Велетенські кобри були скручені кільцем у величезних скляних ємностях, а на кожній полиці ряд за рядом стояли, викликаючи жах, банки, повні частин тіл тварин, скорпіонів, жуків усіх типів та розмірів, жал бджіл та змії, і все це було законсервоване в міцно пахнучому лікері.

Бабуся дуже довго вимінювала у торговця прянощами те, що їй було потрібно. Я дивувався вигляду великих чілі, яскравих пудр та кумедно виглядаючих корінців, які вона купувала, аби готувати чай з женьшенем та імбіром. На вулиці пахло чимось дуже смачним, бо люди, що сиділи на узбіччі, готували їжу у великих чанах. Їшов 1970-ий рік, і здавалося, що більша частина Кантону займалася будівництвом. Разом із традиційними хатинами будувалися гігантські будинки

на західний манер. Їх зводили босоногі й швидкі китайці, які безстрашно демонстрували трюки на бамбукових підмостках.

Ми прокладали шлях повз насипи з камінням та в'їдливі відходи ринку, обминаючи надокучливих торговців паличками з провіщенням долі. Мою увагу завжди привертали писарі, що сиділи на вулиці із пензлями та чорнилами.

— Вони використовують спеціальний папір хуан, виготовлений з рисової та хінової соломи,— пояснила Джоу-Мо. — Люди платять гроші писарям за те, щоб вони написали листа для них, а також складали спеціальні оголошення.

Не можу сказати, що моя бабуся ставилася до мене з теплотою, але здавалося, що їй подобалося навчати мене культурі та особливостям свого народу. У китайців існує безліч свят, і найголовніше з них — Новий рік. Китайський місячний календар базується на циклах місяця, що повторюються кожні дванадцять років, кожен з них має за символ якусь тварину.

— Легенда говорить, що бог Будда велів усім тваринам прийти до нього перед тим, як він залишить землю,— пояснювала Джоу-Мо. — Але лише дванадцять із них виявилися готовими прийти й попроситися. Як винагороду Будда пообіцяв назвати ім'ям кожного з них місяці у тому порядку, в якому вони прийдуть. Звірі почали сперечатись про те, кому ж іти першим, і, врешті-решт, це призвело до змагань. Вони вирішили, що та тварина, яка першою допливе до протилежного берега річки, буде першою, а всі інші прийдуть у відповідності з тим, якими вони допливли. Всі тварини зібралися біля берега річки й стрибнули у воду. Непомітно для бика, щур застрибнув йому на спину, і коли бик вже був близьким до того, щоб вибратися на берег першим, щур стрибнув зі спини бика й виграв змагання, а бик зайняв друге місце. Відповідно, інші фінішували таким чином: тигр, кролик, дракон, змія, кінь, вівця, мавпа, півень, собака та свиня, яка була дуже повільною й лінивою, тому й прийшла останньою.

Джоу-Мо розповідала мені цю історію багато разів. Зазвичай вона дуже голосно сміялась, розповідаючи про бідну ліниву свиню.

— Ти народився в рік півня,— сказала вона мені. — Людина, що народжена під знаком півня, багато працює й чітко знає, чого хоче. Вона не боїться говорити те, що думає, але будь обережним,— попередила мене бабуся,— півень також може бути дуже пихатим й занадто

самовпевненим. Ти також будеш дуже сміливим,— сказала вона, уважно дивлячись на мене.

Новий рік наближався і серед населення відчувався дух радості. Кожен двадцятий день дванадцятого місяця був відведений для того, щоб чепурити домівки. Моя бабуся називала це «вимітанням осаду». Було необхідно ретельно вичистити кожен закуток будинку. Я допомагав їй вішати великі сувої з червоного паперу на стіни та ворота. На них гарними чорними чорнилами були написані поетичні привітання та побажання добра родині. Ми прикрашали будинок квітами, мандаринами, апельсинами й великими грушоподібними грейпфрутами.

— Це принесе нам удачу й добробут,— сказала бабуся, уважно викладаючи фрукти. (Варто додати, що завдяки мовному співзвуччю і виник цей символізм. Слово мандарин китайською звучить так само, як «вдача», а слово апельсин, як «добробут»).

— Коли закінчимо прибирання дому, ми приготуємо святкові страви, а також прощання з Зао-Вангом — кухонним богом,— сказала мені бабуся. — Традиція повчає, що Зао-Ванг повертається в перший день нового року, коли скінчилися всі веселощі, а роботи ще багато. До приходу Нового року було необхідно приготувати всі страви. Отже, гострі предмети, такі, як ножі та ножиці, можна було відкласти у бік, аби не вкоротити «вдачі» в Новому році.

У Новий рік вся родина збиралася у нас. Гості приїздили з усього Китаю, і мені було цікаво спостерігати, як бабуся готувала місце за столом для тих членів родини, які не змогли приїхати.

— Це для того, щоб відзначити їхню присутність на святі навіть попри те, що вони не змогли приїхати,— пояснила вона.

Мені було цікаво, чи приготувала вона місце для моєї матері, але я так і не запитав про це. Багато хто з гостей ставилися до мене з тією ж зневагою, що й дідусь, але мені хоч було з ким погратися, бо до нас приїхали й діти — мої двоюрідні сестри. Також прибула одна товста жінка з великим усміхненим обличчям, яка пустотливо підморгувала мені. Це була сестра мого діда Лі-Мей, що означає «цвіт сливи». Ще одна його сестра Лі-Вей не дуже й намагалася відповідати значенню свого імені «прекрасна роза». Як на мене, вона зовсім не була красунею. Крім того, вона дивилася на мене такими ж самими сердитими очима, що й дід. Опівночі, після банкету, мене

і всіх дітей змусили вклонятися й висловлювати повагу до діда та бабусі, а також до інших старійшин роду. Я зробив усе, як мені сказали, хоч і ненавидів їх.

Коли настав день Нового року, нам дали червоні конверти «лей-сі». Там була чимала сума грошей. Усі вдяглися в новий одяг, а на моєму дідусеві був одяг із червоного шовку, на якому золотими нитками було вишито емблему дракона.

Я швидко звикав до свого нового життя, однак, швидко збагнув, що серед цих людей я завжди буду чужинцем. Там, в Англії, моя мати пишалася моєю азійською зовнішністю, але для китайців я, швидше, був «іноземним дияволом». Коли мені виповнилося шість років, я зрозумів, що така упередженість притаманна навіть дітям, і вона не знала жалю.

Одного дня, повертаючись з бабусею з ринку, ми зупинилися біля ставка, аби відпочити. Джоу-Мо лягла у затінку, а я вештався навколо і жбурляв камінці у воду. Зненацька група хлопчаків, які були не багаті старшими від мене, оточила мене.

— Гей ти, круглокий, що це ти тут робиш? — запитав один, плюючи на мене.

Я був шокований і намагався зрозуміти, що ж я зробив не так, і що вони казали мені.

— Та він навіть мови нашої не знає, — насміхався інший хлопець, і вдарив мене по губах.

— Давай, круглокоюй, скажи щось.

Я намагався щось сказати, наляканий присмаком крові у роті. Потім був ще один удар в обличчя. Цього разу він був таким потужним, що я втратив рівновагу і, похитнувшись, упав у багнюку. Після цього всі хлопчачки накинулись на мене і почали лупцювати, давати ляпаси, шкрябати й скубти за волосся. Борючись за повітря, я покликав на допомогу бабусю, але вона не прийшла. Вони продовжували кричати й бити мене. Їхні голоси лунали в моїй голові доти, доки я не почав занурюватись у темряву під їхніми міцними ударами. Потім настала тиша. Я не відчував болю. Я не відчував нічого.

Коли я прийшов до тями через кілька днів, то зрозумів, що перебуваю в лікарні. Обидві руки, а також одна нога були закутані в гіпс. Я поворухнувся і відчув страшенний біль, що пронизував верхню частину мого тіла.

Однієї ночі, ще перебуваючи в лікарні і будучи при тямі, я збагнув, що Лоу-Сі та ще один чоловік стоять біля мого ліжка. Я зрозумів лише частину з того, що вони говорили, але і з цього усвідомив, що їм відомі імена банди хлопчаків, яка напала на мене.

— Це діти Тріади, що з Шанхаю,— сказав незнайомиць,— вони приїхали в гості до місцевої родини.

— Тоді вони просто не знали, що це за хлопець,— суворо сказав Лоу-Сі.

— Думаю, що так.

— Сподіваюся, що їх покарано?

— О, так. Родина суворо покарала їх і бажає зустрітися з Вами завтра, аби вибачитися та попросити прощення.

Наступні роки хлопчак з Шанхаю тримались подалі від мене. Оскільки вони були з родин Тріади (славнозвісної китайської мафії), то також вивчали мистецтво кунг-фу, але всім було відомо, що вони ніколи не досягнуть такого рівня навчання, як я. Якби вони лишень знали, що я учень високоповажного Чонг-Лінг-Су, то ніколи б не зневажили так мою родину, а поставилися б до мене з повагою та з страхом. Такі неприємності серед китайців не забуваються швидко. Через багато років після того хлопчак все ще жили під впливом помилки свого дитинства. Одного разу, повернувшись у село вже дорослим, я дізнався, що один із тих нападників вважає, що я повернувся заради помсти. Він був такий наляканий, що вже готувався перевезти свою родину в іншу місцевість.

Після того нападу я провів у лікарні чимало довгих тижнів. Мені лишень встигли зняти гіпс, як мій учитель знову привів мене на майданчик у внутрішньому подвір'ї будинку, аби робити найскладніші вправи. Біль від того був такий сильний, що на очі наверталися сльози. Але я знав, що мій учитель цього не схвалить. І, звичайно, щойно тільки одна сльозинка скотилася по моїй щоці, як я відчув удар палиці в вухо. Усередині мене кипіла ненависть. Мені було лише шість років, але кожна фібра моєї душі, кожна крапля моєї крові кричали від ненависті.

Тієї ночі я прокинувся у холодному поту. Я чув звуки комах і знав, що до ранку ще далеко. У будинку було тихо й спокійно, але сни, що переслідували мене, змушували шаленіти від ненависті аж до жару. Перевертаючись з боку на бік, я здригався від болю свіжих

ран. Образ мого діда з бамбуковою палицею катував мій розум. Це ніколи не припиниться. Як витерпіти таке бодай ще один день? Я міг зробити тільки одне.

Тихо прокрадаючись кухнею я думав про те, що всі в будинку чують моє серцебиття. Лоу-Сі тримав деякі зі своїх бойових ножів у великій шафі. Ми щодня чистили їх й натирали, а тому вони були знайомі мені. Я вибрав один із них, узяв до рук, і повернув так, що місячне світло відбилося на моєму обличчі. Лезо було дуже гострим.

Світло місяця лилося крізь бамбукові двері і мені було видно силует мого діда, який спав. Я стояв, і на відстані дивився на нього, гнів та відраза напочувалися на мене хвилями. Раптом моє дихання стало важким. За іронією долі, я застосував дідове вчення, аби заспокоїтися й вирівняти його.

— Зосередься на Ші, контролюй своє тіло за допомогою розуму.

Контролюючи свій подих, я почав тихо наближатися до ліжка. Дідусь не рухався.

Я заніс лезо над його серцем.